

Αντιρατσιστική, Αντισεξιστική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ενότητα 1: Εισαγωγικά - Γνωριμία με το μάθημα

Δημήτρης Θ. Ζάχος
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εισαγωγικά - Γνωριμία με το μάθημα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Γνωριμία.
2. Τι περιμένουμε από το συγκεκριμένο μάθημα.
3. Σε τι θα αναφερθούμε.
4. Τι και πώς θα (το) κάνουμε.
5. Στερεότυπα – Οι προκαταλήψεις.
6. Αξιολόγηση.

Σκοπός ενότητας

- Ο σκοπός του εισαγωγικού αυτού μαθήματος είναι η γνωριμία με το διδάσκοντα, με την προσέγγισή του, όπως και με τα περιεχόμενά του.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γνωριμία

Πανεπιστήμιο και «δημόσιος λόγος»

- Προγράμματα ανοιχτά στο κοινό.
- Απόψεις που δεν λαμβάνουν υπόψη διαφορετικές προσεγγίσεις.
- Ευνοϊκή στάση έναντι της διαφορετικότητας.

Θα κερδίσετε από το μάθημα εάν

- Είστε ανοιχτοί σε διαφορετικές προσεγγίσεις.
«Κατανοούμε βαθύτερα παίρνοντας υπόψη τις απόψεις των άλλων».
- Προκαλέστε τον εαυτό σας να αντιμετωπίσει με βαθιά σκέψη και να αναλύσει τα ζητήματα που θα θιχθούν.
- Θέσετε σε δοκιμή τις εδραιωμένες πεποιθήσεις και αντιλήψεις σας.
- «Εθιστείτε» στη χρήση λογικής και δεδομένων (στοιχείων).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Τι περιμένουμε από το
συγκεκριμένο μάθημα**

Από το μάθημα περιμένουμε I

- Να αυξήσουμε τις γνώσεις μας για ορισμένες βασικές θεωρητικές έννοιες.
- Να διερευνήσουμε τις φιλοσοφικές και ιστορικές βάσεις της εκπαίδευσης των «διαφορετικών» μαθητριών/των.
- Να ευαισθητοποιηθούμε σχετικά με τις ανάγκες των «διαφορετικών» ατόμων.
- Να αναπροσδιορίσουμε τις καθημερινές μας πρακτικές.
- Να αναγνωρίσουμε τις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών μας και να έρθουμε σε επαφή με τις συγκεκριμένες διδακτικές στρατηγικές που τους/τις αφορούν.

Από το μάθημα περιμένουμε II

- Να γίνουμε ικανοί και ικανές να «χειριστούμε» τη διαφορετικότητα στη σχολική τάξη.
- Να σχεδιάζουμε και να αναπτύσσουμε παρεμβάσεις.
- Να διερευνήσουμε το ρόλο της δασκάλας στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον της τοπικής κοινότητας και να στοχεύσουμε στην εμπλοκή των γονέων.
- Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην διατήρηση ρατσιστικών συμπεριφορών, στάσεων και απόψεων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σε τι θα αναφερθούμε

Φράχτες και τοίχοι

Φράχτες και τοίχοι στα σύνορα της Ελλάδας- Τουρκίας, Ισπανίας- Μαρόκου, Ηνωμένων Πολιτειών-Μεξικού, Ισραήλ – Παλαιστινιακής αρχής.

- «Λαθρο»μετανάστες
- Άνοδος της ακροδεξιάς
- Τσιχαντιστές και Ισλάμ
- Τζαμί στην Αθήνα
- Διωγμός των Ρομά στη Γαλλία

Σαράντος Καργάκος (2014), Κηφηνεΐον «Η ωραία Ελλάς»

- Σαράντος Καργάκος (2014). Κηφηνεΐον “Η ωραία Ελλάς”. sarantoskargakos.gr, 1 Νοεμβρίου. Παρατίθεται στο: <http://www.sarantoskargakos.gr>, ανακτήθηκε στις 1/12/2014.

«Τα κάνει [σ. Δ.Ζ τα παιδιά] άχρηστα τα παιδιά για παραγωγική εργασία, γιατί ο θεσμός της παπαγαλίας και η νοοτροπία της ήσσοнос προσπάθειας, με το πρόσχημα να μην τα κουράσομε, τους αφαιρεί την αυτενέργεια, την πρωτοβουλία, τη φαντασία και την πρωτοτυπία. Το σχολείο, αντί να μαθαίνει τα παιδιά πώς να μαθαίνουν, τα νεκρώνει πνευματικά».

A. Γνώσεις I

- Να εξοικειωθούμε με την προβληματική που αφορά στα ζητήματα του ρατσισμού και του σεξισμού, έτσι ώστε να κατανοούμε και να αξιολογούμε τα διαφορετικά περιεχόμενα που δίδονται στις έννοιες αυτές.
- Να αναγνωρίζουμε τα φαινόμενα των στερεότυπων, των διακρίσεων, της καταπίεσης, του ρατσισμού και του σεξισμού, έτσι ώστε να αντιπαλεύουμε τις επιπτώσεις τους στο σχολείο και στην κοινωνία.
- Να καταστούμε ικανοί και ικανές να διερευνούμε τη σχέση μεταξύ του ρατσισμού και των άλλων διαστάσεων των κοινωνικών ανισοτήτων όπως, η κοινωνική τάξη, η εθνικότητα/εθνότητα, η θρησκεία, το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η σωματική ικανότητα.

A. Γνώσεις II

- Να αξιολογούμε κριτικά τις επιδράσεις των πολιτικών, καθώς και των καθημερινών αντιλήψεων, στάσεων και πρακτικών στη σχολική επιτυχία /αποτυχία των «διαφορετικών» μαθητριών/τριών.
- Να καταστούμε ικανοί/ές να διερευνούμε τη σχέση μεταξύ φύλου και εκπαίδευσης, δηλαδή, πώς δομείται και εκφράζεται το φύλο στο εκπαιδευτικό σύστημα και να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις για μια αντι-(ετερο)σεξιστική εκπαίδευση.

B. Δεξιότητες, Ικανότητες I

- Να ολοκληρώσουμε την κριτική μελέτη μιας σειράς άρθρων και βιβλίων της σχετικής επιστημονικής περιοχής.
- Να μπορούμε να στηρίζουμε και να αναπτύσσουμε τεκμηριωμένες, επιστημονικές απόψεις.
- Να μπορούμε να ασκούμε κριτική στις προσεγγίσεις/θεωρήσεις/ θεωρίες που αφορούν στα ζητήματα του ρατσισμού, του σεξισμού και της διαφορετικότητας.
- Να υποστηρίζουμε τη θέση ότι **όλοι/ες** οι μαθητές/τριες έχουν δικαίωμα σε μια ποιοτική εκπαίδευση.

B. Δεξιότητες, Ικανότητες II

- Να αναγνωρίζουμε τις συνθήκες που καθορίζουν την εκπαίδευση των διαφορετικών ατόμων και ομάδων.
- Να είμαστε σε θέση να εφαρμόζουμε τη διαπολιτισμική προσέγγιση στην καθημερινή μας διδακτική πράξη.
- Να αυξήσουμε την αυτογνωσία σχετικά με την έμφυλη κατασκευή των ταυτοτήτων φύλου γενικά και ειδικότερα στο πλαίσιο του σχολείου και να αποκτήσουμε τις κατάλληλες δεξιότητες για την προώθηση μιας αντι-(ετερο)σεξιστικής εκπαίδευσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τι και πώς θα (το) κάνουμε

Το μάθημα I

1. Τι συνιστά ένα ακαδημαϊκό μάθημα;

- Παρακολούθηση και συμμετοχή
- Ανακοινώσεις – επικοινωνία:
- <http://users.auth.gr/dimzachos>
- dimzachos@eled.auth.gr
- Moodle

Το μάθημα II

2. Διδακτική προσέγγιση

- Διαλέξεις
- Ομαδικές συζητήσεις
- Προβολές
- Προσκεκλημένοι/ες ομιλητές/τριες
- Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση – Η εκπαίδευση ως δικαίωμα.

Στερεότυπα – Οι προκαταλήψεις

Ρατσισμός I

- 1. Τι είναι και πώς δημιουργείται ο ρατσισμός;**
 - Ρατσισμός, στερεότυπα και προκαταλήψεις
 - Ρατσισμός και κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις
 - Ρατσισμός εξουσία, διακρίσεις και εκμετάλλευση
 - Ορισμοί του ρατσισμού και σημασία τους για την πράξη

Ρατσισμός II

2. Ιστορία του ρατσισμού ως θεωρία και ως πολιτική

- Η γένεση των ρατσιστικών θεωριών
- Από τη ρατσιστική θεωρία στη ρατσιστική πολιτική
- Η ναζιστική Γερμανία, το απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής, οι διακρίσεις στις ΗΠΑ
- Η κατάσταση σήμερα στην Ευρώπη

Ρατσισμός III

3. Ρατσισμός και εκπαίδευση

- Φανερός και κρυφός ρατσισμός
- Ο καθημερινός ρατσισμός
- Η παραμέληση της γλώσσας και του πολιτισμού των μειονοτήτων και των μεταναστών
- Η ενοχοποίηση των θυμάτων
- Εκπαιδευτικές πολιτικές αντιμετώπισης του ρατσισμού

Σεξισμός I

- Ο σεξισμός ως ιδεολογία και ως πράξη
- Το σχολείο ως πολιτισμικό πλαίσιο κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων και ως ένα προνομιακό πεδίο για την άρση του σεξισμού
- Έμφυλες /σεξουαλικές ταυτότητες και σχολείο
- Ρόλος του/της εκπαιδευτικού, εκπαιδευτική ηγεσία και φύλο
- Η έμφυλη διάσταση του αναλυτικού προγράμματος

Σεξισμός II

- Εντοπισμός και κριτική αντιμετώπιση του σεξισμού στο διδακτικό υλικό. Ανάπτυξη μη-σεξιστικού παιδαγωγικού υλικού
- Σεξισμός στο «κρυφό» αναλυτικό πρόγραμμα
- Σεξισμός στη γλώσσα και η σημασία της στην αντι-(ετερο)σεξιστική εκπαίδευση

Σεξισμός III

- Κατανοώντας και ερμηνεύοντας τις διαφορές στη μάθηση και στην επίδοση ανάμεσα στα φύλα στο σχολείο
- Φεμινιστικές προσεγγίσεις στην παιδαγωγική
- Στρατηγικές προώθησης της ισότητας των φύλων σε γνωστικά αντικείμενα
- Σχεδιασμός μιας αντι-(ετερο)σεξιστικής πολιτικής στην εκπαίδευση

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αξιολόγηση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

α) Στα ελληνικά:

- Balibar, E., Έρευνες πάνω στον εθνικισμό και το ρατσισμό, *Θέσεις*, τ. 25, 1988, όπως παρατίθεται στο: <http://www.theseis.gr> ανακτήθηκε στις 25 Μαρτίου 2006.
- Balibar, E., Racism and Nationalism. In: Balibar E. & Wallerstein, I., (eds), *Race, Nation, Class: Ambiguous Identities*, Verso, London 1991, pp. 37–68.
- Βεργίδης, Δ., Νεορατσισμός και σχολείο - η περίπτωση των Τσιγγανοπαίδων, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τ. 81, Αθήνα 1995, σελ. 51-62.
- Bullivant, B., Προς μια ριζοσπαστική πολυπολιτισμικότητα: Ανάλυση των τάσεων στο Αναλυτικό πρόγραμμα και στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, στο: Modgil, S., Verma, G., Mallick, K., Modgil, C., *Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση, Προβληματισμοί – Προοπτικές*, ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1997, σελ. 65-88.
- Γκόβαρης, Χ., *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*, Ατραπός, Αθήνα 2004.
- Δαμανάκης, Μ., *Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση*, Gutenberg, Αθήνα 1997.
- Ζάχος, Θ. Δ., Η συμβολή των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων: δυνατότητες και περιορισμοί, στο: Χατζηθεοδωρίδης, Β., Γεωργιάδης, Ν. & Δεμίρογλου, Π., *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Εταιρείας Επιστημών Αγωγής Δράμας «Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική πραγματικότητα»*, Δράμα 2006, σελ. 309-319.
- Ζάχος, Δ., *Εκπαίδευση και Χειραφέτηση, Η υπέρβαση του κοινωνικού αποκλεισμού στο Φλάμπουρο*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 2007.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

- Ζάχος, Θ. Δ., Η αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων των μαθητών/τριών από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον, στο: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Μπότσαρη Ε. (επιμ.), *Θέματα Εισαγωγικής Επιμόρφωσης για Νεοδιόριστους Εκπαιδευτικούς*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα 2007γ, σελ. 144-158.
- Καλλίνικος, Α., *Ρατσισμός: Τι είναι και πως παλεύεται*, Εργατική Δημοκρατία, Αθήνα 1999.
- Κοφτερού, Π. Α. & Ζάχος, Θ. Δ., Οι αντιλήψεις των μόνων μητέρων μεταναστριών της Θεσσαλονίκης για εκπαίδευση των παιδιών τους, *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τ. 52, 2008, σελ. 137-166.
- Νικολάου, Γ., Δίγλωσσα προγράμματα σπουδών: Τυπολογία και επιστημονικός διάλογος σχετικά με τη σκοπιμότητα εφαρμογής τους, *Επιστημονική Βήμα του Δασκάλου*, τ. 21, 2003, σελ. 65-78.
- Τρέσσου, Ε., Αποκλεισμός ειδικών ομάδων από την εκπαίδευση και μέσω της εκπαίδευσης. Ποιες ομάδες κινδυνεύουν περισσότερο, στο: Εταιρεία Πολιτικού Προβληματισμού «Νίκος Πουλαντζάς» και Συμβούλιο της Ευρώπης - Σπανού, Ε., (επιμ.), *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999, σελ. 241-250.
- Τσιάκαλος, Γ., Κοινωνικός Αποκλεισμός: Ορισμοί, Πλαίσιο και Σημασία, στο: Κέντρο Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής - Κασιμάτη, Κ., (επιμ.), *Κοινωνικός Αποκλεισμός: Η Ελληνική Εμπειρία*, Gutenberg, Αθήνα 1998, σελ. 39-65.
- Τσιάκαλος, Γ., *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.
- Τσιάκαλος, Γ., Ρατσισμός και «ξеноφοβία» στον ελληνικό δημόσιο λόγο – Μερικές διαπιστώσεις, *Εποχή*, 25-11-2001.
- Τσιάκαλος, Γ., *Απέναντι στα εργαστήρια του ρατσισμού*, Τυπωθήτω, Αθήνα 2006.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3

β) Ξενόγλωσση:

- Allport, G., *The Nature of Prejudice*, Basic Books, New York 1979.
- Anyon, J., Dumas, M., Linville, D., Nolan, K., Perez, M., Tuck, E. & Weiss J., *Theory and Educational Research*, Routledge, New York 2008.
- Barker, M., *The New Racism*, Junction, London 1981.
- Bonnett, A., Anti-racism as a radical educational ideology in London and Tyneside, *Oxford Review of Education*, Vol. 16, No 2, 1990, pp. 255-267.
- Bonnett, A. & Carrington, B., Constructions of anti-racist education in Britain and Canada, *Comparative Education*, Vol. 32 No 3, 1996, pp: 271-288.
- Brandt, G. L., *The realization of anti-racist teaching*, The Falmer Press, Lewes 1986.
- Campbell, J. K., *Honour, Family and Patronage, A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, Oxford University Press, Oxford 1976.
- Carr, W., *For Education*, Open University Press, Buckingham 1998.
- Castells, M., Immigrants Workers and Class Struggles in Advanced Capitalism: the Western European Experience, *Politics and Society*, Vol. 5, 1975, pp. 33-66.
- Castles, S., Miller, M., *The Age of Migration*, The Guilford Press, USA, 1998.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4

- Cole, M., 'Brutal and stinking' and 'difficult to handle': the historical and contemporary manifestations of racialisation, institutional racism, and schooling in Britain, *Race Ethnicity and Education*, Vol. 7, No. 1, March 2004, pp. 35-56.
- Dei, G. J. S., Knowledge and politics of social change: the implication of anti-racism, *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 20, No 3, 1999, pp. 395 - 409.
- Harper, D., Small N's and community case studies, in: Ragin, C. & Becker, H., *What is a Case? Exploring the Foundations of Social Inquiry*, Cambridge University Press, Cambridge 1992, pp. 139-158.
- Fay, B., *Critical Social Science, Liberation and its Limits*, Cornell University Press, New York 1987.
- Fleras, A. & Elliott, J. L., *The 'Nations Within': Aboriginal-State Relations in Canada, the United States, and New Zealand*, Oxford University Press, Oxford 1992.
- Gillborn, D., *'Race', Ethnicity & Education*, RoutledgeFalmer, London 2002.
- Giroux, H., Critical Theory and the Politics of Culture and Voice, in: Sherman, R. & Webb, R. (ed), *Qualitative research in education: Focus & Methods*, The Falmer Press, Sussex 1988, pp. 190-210.
- Kennendy, R., On Racial Integration, *Dissent*, Vol. 43, 1996, pp. 47-52.
- Kincheloe, J.L. & Steinberg, S. R., *Changing Multiculturalism*, Open University Press, Buckingham 1977.
- Lehmann, T., From Conflict Theory to Conflict Methodology: An Emerging Paradigm for Sociology, *Sociological Inquiry*, Vol. 44, No 1, 2007, pp. 15-28.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 5

- Majors, R., Gillborn, D. & Swell, T., The exclusion of Black children: implications for a racialised perspective, in: Majors, R. (ed.), *Educating Our Black Children*, Routledge Falmer, London 2001.
- Makedo, D. Bartolome, L., *Dancing with Bigotry, Beyond the Politics of Tolerance*, Palgrave 2001.
- Mansfield, E. & Kehoe, J., A Critical Examination of Anti-Racist Education, *Canadian Journal of Education*, Vol. 19, No 4, 1994, pp. 418-430.
- May, S., Introduction: Towards Critical Multiculturalism, in: May, S. (Ed.), *Critical multiculturalism: Rethinking multicultural and antiracist education*, The Falmer Press, London 1999, pp. 11-41.
- McLaren, P., White Terror and Oppositional Agency: Towards a Critical Multiculturalism, in: Sleeter, C. E. & McLaren, P. L., *Multicultural Education, Critical Pedagogy, and the Politics of Difference*, State University of New York Press, Albany, NY, 1995, pp. 33-70.
- Miles, R., *Racism*, Routledge, London 1989.
- Miles, M. & Huberman, M., *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Sage, Thousand Oaks 1994.
- Nikolinakos, M., Notes on an Economic Theory of Racism, *Race*, Vol. XIV, No 4, 1973, pp. 335-381.
- Ogbu, J., *Minority education and caste: The American system in cross-cultural perspective*, Academic Press, New York 1978.
- Ogbu, J., Variability in minority school performance: A problem in search of an explanation, *Anthropology and Education Quarterly*, Vol. 18, 1987, pp. 312-334.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 6

- Ryan, J., Experiencing urban education: The adjustment of Native students to the out of school demands of a post-secondary education program, *Canadian Journal of Native Studies*, Vol. 15, No 2, 1995, pp. 211-230.
- Simpson, G. & Yinger, M. *Racial and cultural minorities: An analysis of prejudice and discrimination*, Plenum Press, New York 1985.
- Sarup, M., *Education and the Ideologies of Racism*, Trentham Books, England 1991.
- Troyna, B., Beyond Multiculturalism: Towards the Enactment of Anti-Racist Education in Policy, Provision and Pedagogy, *Oxford Review of Education*, Vol. 13, No 3, 1987, pp. 307-320.
- Troyna, B., & Hatcher, R., Racist incidents in schools: a framework for analysis, *Journal of Education Policy*, Vol. 6, No 1, 1991, pp. 17-31.
- Van Dijk, T., Racist discourse, in: Cashmore, E. (Ed.) *Encyclopedia of race and ethnic studies*, Routledge, London 2004, pp. 351–355.
- Zachos, D., Roma, Egalitarianism and School Integration: The Case of Flampouro, *Journal for Critical Education Policy Studies*, Vol. 4, No. 2, 2006, παρατίθεται στο: <http://www.iceps.com>, ανακτήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2006.
- Zachos, D., Citizenship, Ethnicity and Education in Modern Greece, *Journal of Modern Greek Studies*, Vol. 27, No. 1, 2009, pp. 131-155.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημήτρης Θ. Ζάχος.
«Αντιρατσιστική, Αντισεξιστική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Εισαγωγικά -
Γνωριμία με το μάθημα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS307/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

